

Ligestilling på det akademiske arbejdsmarked

Juni 2023

Delrapport om midlertidigt ansatte

Indhold

1. Indledning.....	1
Begrebsafklaring	2
Læsevejledning	2
2. Hovedkonklusioner.....	3
3. Midlertidigt ansatte	4
3.1 Anvendelsen af midlertidigt ansatte i det akademiske arbejdsmarked.....	4
3.2 Lønindkomst	5
4. Appendiks	8
4.1 Kontrolvariable.....	8
4.2 Midlertidigt ansatte:.....	8
4.2.1 Baggrunden for midlertidig ansættelse.....	8
4.2.2 Branche og uddannelsesbaggrund	9
4.2.3 Lønforskel blandt unge midlertidigt ansatte	12

1. Indledning

Der er i Danmark en ligelønslov, der forbyder lønmæssig forskelsbehandling på baggrund af køn.

På trods af dette har tidligere analyser vist, at der eksisterer en kønsforskel i lønninger. Der kan være mange årsager til, at mandlige og kvindelige akademikere gennemsnitligt tjener forskellige beløb. Denne forskel kan tilskrives et væld af faktorer – observerbare faktorer, såsom antallet af arbejdstimer, uddannelsesretninger, alder osv., samt ikke-observerbare faktorer, der f.eks. kan dække over bevidst eller ubevidst forskelsbehandling pga. køn.

Det vil i denne serie af rapporter undersøges, i hvilken grad der eksisterer en gennemsnitlig kønsforskel i akademikernes lønninger i forskellige dele af det akademiske arbejdsmarked, samt om disse potentielle forskelle kan tilskrives observerbare faktorer blandt de akademiske mænd og kvinder.

Denne rapport fokuserer på **midlertidigt ansatte** på det akademiske arbejdsmarked. De midlertidigt ansatte er akademikere, der selv angiver, at de er ansat i en tidsbegrænset stilling.

Analyserne i rapporten tager udgangspunkt i registerdata fra Danmarks Statistisk på alle akademikere i Danmark i 2021. Bemærk dog, at analysen af de midlertidigt ansatte baserer sig på en spørgeskemaundersøgelse (AKU), hvorfor der forekommer en større statistisk usikkerhed ved resultaterne for denne gruppe af akademikere.

Rapporterne er bestilt og produceret til fagforeningen DM.

Begrebsafklaring

I de følgende kapitler benyttes forskellige begreber. Disse begreber defineres nedenfor og er væsentlige for forståelsen af rapportens resultater.

Begreb	Forklaring
Akademikere i arbejdsstyrken	Akademikere defineres i denne rapport ud fra Danmarks Statistiks uddannelsesregister (UDDA). Alle individer med en færdiggjort uddannelse af typen 'Bachelor', 'Lang videregående' og 'Ph.d. / forsker' udgør gruppen af akademikere. Herefter er akademikere der står uden for arbejdsstyrken fjernet, dette dækker over akademikere der er: (1) Under uddannelse, (2) Førtidspensionister, (3) Folkepensionister eller (4) Efterlønsmodtagere. Således er akademikere, der har påbegyndt en højere uddannelse (f.eks. LVU) og endnu ikke har afsluttet den, ikke inkluderet i populationen. I 2021 er der 592.653 akademikere hvoraf 510.222 er en del af arbejdsstyrken.
Midlertidigt ansatte	Midlertidigt ansatte identificeres via en stikprøve af akademikeres tilkendegivelse af deres ansættelsesforhold i den kvartalsvise spørgeskemaundersøgelse 'Arbejdskræfterundersøgelsen' (AKU). Gruppen af midlertidigt ansatte har efterfølgende fået tildelt en vægt således, at stikprøven er repræsentativ for gruppen af akademikere. Stikprøven er vægtet på plads ud fra (1) uddannelsesretning, (2) alder, (3) køn og (4) om man har børn.
Lønindkomst	I denne rapport anvendes begrebet lønindkomst. Lønindkomsten er defineret som et 'bredt lønbeløb' fra Danmarks Statistiks BFL-register, der bygger på indberettet lønindkomst til SKATs Indkomstregister (eIndkomst). Det brede lønbeløb omfatter A- og B-lønindkomst inkl. arbejdsmarkedsbidrag, ATP-bidrag og personalegoder. Lønindkomst opgøres brutto.
Gennemsnitlig lønindkomst	Bemærk at de gennemsnitlige indkomster i denne rapport baserer sig på geometriske gennemsnit fremfor aritmetiske gennemsnit (den klassiske forståelse af gennemsnit). Dette skyldes at data er transformeret ved at tage den naturlige logaritme til alle lønindkomster. Data transformeres for at omforme den højre-skæve datastruktur i indkomstdata. Dette muliggør en valid dekomposition af forskellen i gennemsnitsindkomst på tværs af køn i en forklaret del og uforklaret del.
Forklaret og uforklaret lønforskel	I denne rapport foretages der en dekompositionsanalyse (Oaxaca-Blinder) af mænd og kvinders lønninger. Denne metode muliggør, at det kan beregnes hvor stor en andel af lønforskellen mellem mænd og kvinder, det kan tilskrives at de (1) gennemsnitligt set er forskellige på målbare forhold (forklaret lønforskel), og (2) gennemsnitligt bliver aflønnet forskelligt med samme målbare forhold (uforklaret lønforskel). F.eks. kan en stor del af kønsforskellen i lønninger forklares ved at kvinder i højere grad er på deltid end mænd, men selv når der tages højde for bl.a. dette, så består en forskel i lønninger, som ikke kan forklares med data. Denne uforklarede lønforskel kan tilskrives bevidst eller ubevidst forskelsbehandling pga. køn, eller at analysen ikke har inkluderet alle relevante forhold til at analysere løn.
Registre og år	Analyserne i rapporten bygger på tal fra en række forskellige registre fra Danmarks Statistik for året 2021. Nærmere bestemt er følgende registre anvendt: Uddannelsesregisteret (UDDA), Indkomstregisteret (IND), Arbejdsklassifikationsregisteret (AKM), e-Indkomstregisteret (BFL), Befolkningsregisteret (BEF) og Beskæftigelsesregisteret (IDAP). Endeligt er besvarelser fra Arbejdskræfterundersøgelsen (AKU) koblet til populationen af akademikere.

Læsevejledning

I kapitel 2 præsenteres rapportens hovedresultater. I kapitel 3 ses der nærmere på gruppen af midlertidigt ansatte. Indledningsvist identificeres det hvilke typer af akademikere, der oftest er ansat i tidsbegrænsede stillinger, hvorefter kønsmæssige forskelle i deres lønninger vil blive undersøgt. Kapitel 4 indeholder et appendiks for analyserne i kapitel 3.

2. Hovedkonklusioner

I dette afsnit præsenteres analysens hovedkonklusioner baseret på registerdata samt spørgeskemadata fra midlertidigt ansatte akademikere. Alt data er fra 2021.

- *10% af alle akademikere i arbejdsstyrken er ansat på en midlertidig kontrakt. Anvendelsen er særligt udtalt blandt akademiske kvinder i alderen 17-34, hvor 21% af alle er ansat på en midlertidig kontrakt.*
- *Blandt de midlertidigt ansatte har 42% af kvinderne en kontakt på under ét år, mens denne andel er 32% for mændene.*
- *29% af de midlertidigt ansatte mænd har aktivt efterspugt denne kontraktform mens denne andel er 17% blandt kvinderne.*
- *Akademikerne på midlertidige kontrakter tjener i gennemsnit 214.408 færre kr. om året end de fastansatte akademikere.*
- *Der eksisterer et løngab mellem midlertidigt ansatte akademiske mænd og kvinder på 22%. Mændene har en gennemsnit årlig indkomst der er 64.332 kr. højere end kvindernes.*
- *Justeres der for observerbare faktorer er løngabet 34.485 kr. om året. Det svarer til at midlertidigt ansatte mænd tjener 10% mere end kvinder under samme forhold.*

3. Midlertidigt ansatte

I dette kapitel fokuseres der på de midlertidigt ansatte akademikere. Først undersøges det i hvilket omfang midlertidige kontrakter anvendes på det akademiske arbejdsmarked, samt om anvendelsen er betonet af alder og køn (se afsnit 4.2 for opgørelser på bl.a. uddannelse og branche). Efterfølgende vil kønsforskelle i lønindkomst blive undersøgt. Analyserne heraf er baseret på en Oaxaca-Blinder dekomposition (se afsnit 4.1 for en opgørelse af kontrolvariable).

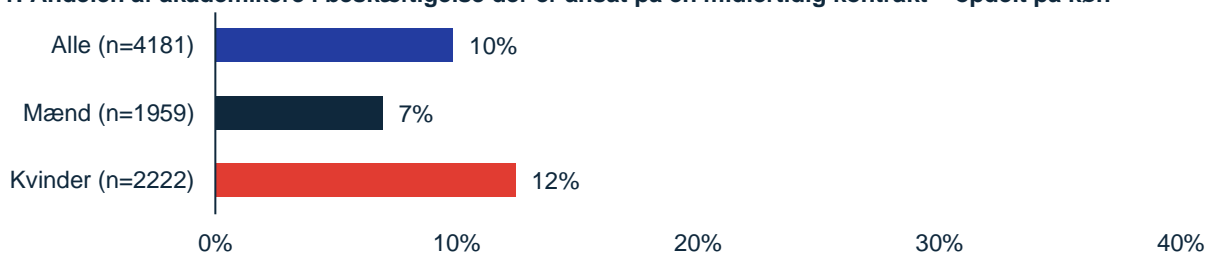
Resultaterne bygger på spørgeskemabesvarelser fra 5.152 akademikere i arbejdskraftundersøgelsen (AKU) fra 2021, hvoraf 4.181 er en del af arbejdsstyrken. Svarene er vægtet således at resultaterne præsenteret i kapitlet afspejler populationen af akademikere i arbejdsstyrken.¹ Bemærk at der er statistiske usikkerheder forbundet med resultaterne i dette kapitel, da data bygger på et sample af alle akademikere i 2021.

Resultaterne viser at unge akademikere, særligt unge kvinder, oftere er ansat på midlertidige kontrakter end andre grupper af akademikere. Kvinder er desuden i højere grad ansat på kortere tidsbegrænsede kontrakter end mændene. Hertil fremgår det at midlertidigt ansatte mænd i højere grad aktivt tilvælger tidsbegrænsede stillinger end kvinderne. Endeligt kan det dokumenteres at der er et observeret løngab på 22% mellem midlertidigt ansatte mænd og midlertidigt ansatte kvinder.

3.1 Anvendelsen af midlertidigt ansatte i det akademiske arbejdsmarked

Samlet set angiver 10% af akademikere, der er i beskæftigelse, at de er midlertidigt ansatte. Anvendelsen af midlertidige kontrakter blandt akademikere er mere udbredt blandt kvinder end mænd. Blandt kvindelige akademikere har 12% en midlertidig kontrakt, mens 7% af de akademiske mænd har en midlertidig kontrakt.

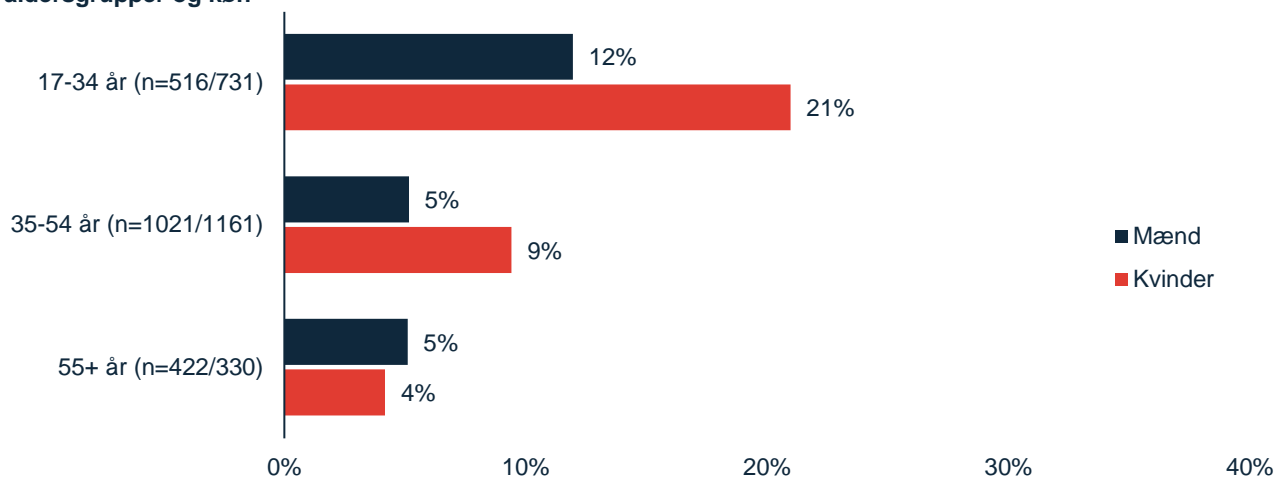
Figur 1: Andelen af akademikere i beskæftigelse der er ansat på en midlertidig kontrakt – opdelt på køn

Det kan endvidere ses det, at de midlertidige kontrakter særligt bliver anvendt blandt unge kvindelige akademikere. Blandt kvinder i alderen 17-34 år har 21% af de ansatte akademikere en midlertidig kontrakt. Denne andel er 12% blandt mænd i samme alder.

¹ Data er vægtet på køn, alder, uddannelsesretning og om man har et barn.

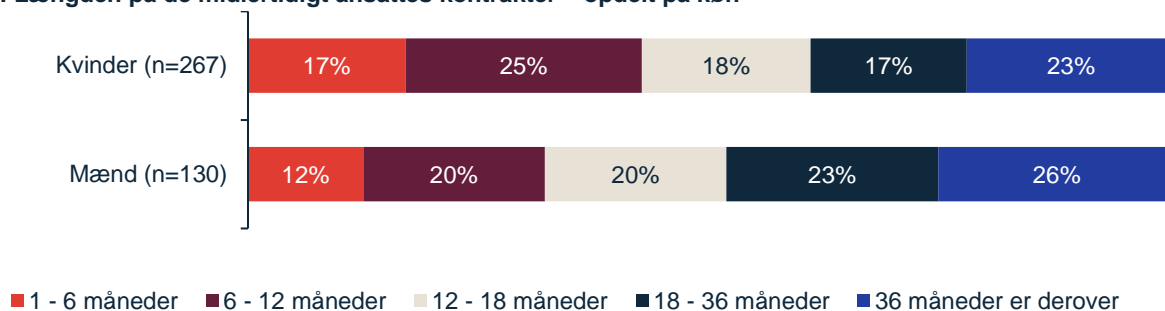
Figur 2: Andelen af akademikere i beskæftigelse der er ansat på en midlertidig kontrakt – opdelt på aldersgrupper og køn

Antallet (n=xx/yy) er opgjort sådan at det første tal (xx) er en summering af mænd og det andet tal (yy) er en summering af kvinder.

I undersøgelsen angiver de midlertidigt ansatte også hvor lange deres kontrakter er. Kvinderne har i højere grad kortere kontrakter end mændene. 42% af de kvindelige akademikere har en kontrakt på under ét år, mens denne andel er 32% for mændene.

Figur 3: Længden på de midlertidigt ansattes kontrakter – opdelt på køn

Adspurgt om baggrunden for den midlertidige ansættelse angiver 29% af de mandlige akademikere at det er et aktivt ønske, mens denne andel blot er 17% blandt kvinderne (se afsnit 4.2 for mere information). I appendiks 4.2 præsenteres desuden andelen af mandlige og kvindelige midlertidigt ansatte i forskellige brancher, uddannelsesretninger/længder og sektorer.

3.2 Lønindkomst

I dette afsnit undersøges de midlertidigt ansattes lønstatistikker. Indledningsvist sammenholdes de midlertidigt ansattes løn med de fastansatte. Dernæst undersøges det i hvilket omfang, der er kønsmæssige forskelle i de midlertidigt ansattes lønninger.

De midlertidigt ansatte tjener gennemsnitligt mindre end fastansatte akademikere. En midlertidigt ansat akademiker tjener i gennemsnit 304.803 kr. om året, mens en fastansat i gennemsnit tjener 519.211 kr. om året.²

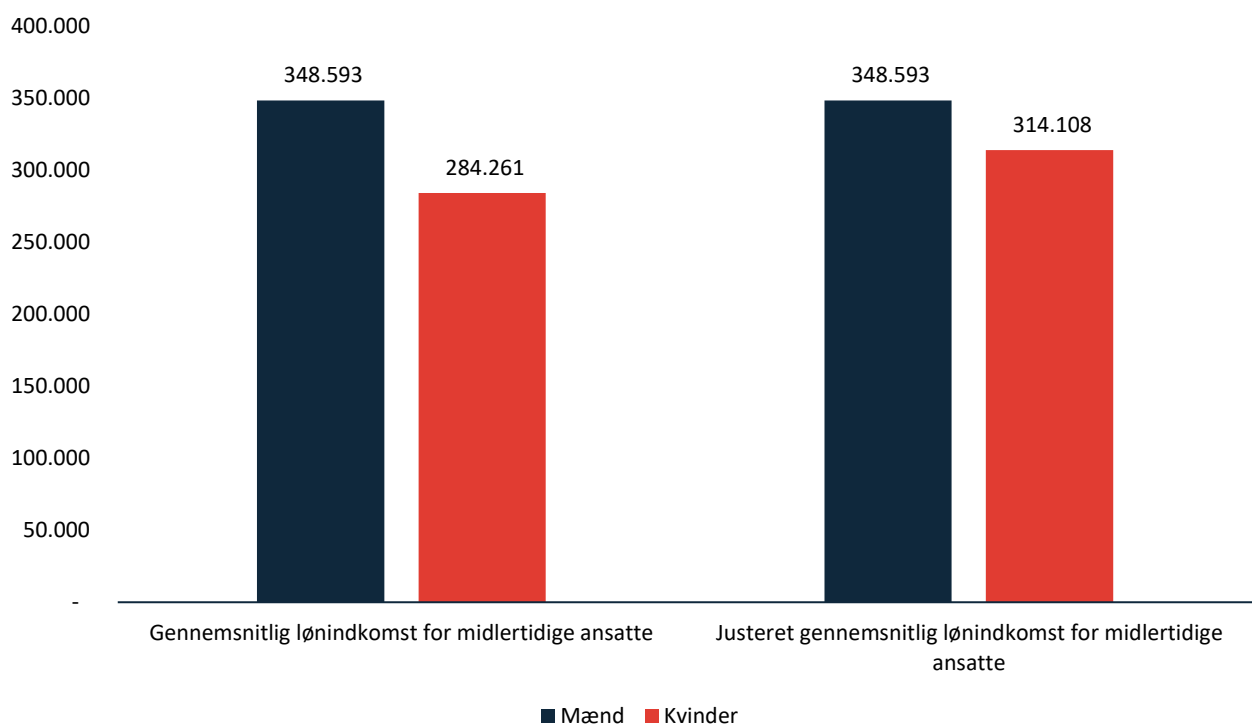
Ser man nærmere på lønindkomsten for de midlertidigt ansatte, kan det ses, at de akademiske mænd i gennemsnit tjener mere end de akademiske kvinder. De mandlige midlertidigt ansatte

² De aritmetiske gennemsnitløbninger for midlertidigt ansatte: 363.626 kr., fastansat: 594.251 kr. (se begrebsafklaringen på s. 2 for en beskrivelse af geometriske og aritmetiske gennemsnitløbninger)

tjener i gennemsnit 348.593 kr., mens de kvindelige midlertidigt ansatte i gennemsnit tjener 284.261 kr. Det svarer til et observeret løngab på 64.332 kr. om året. Således har midlertidigt ansatte mænd en lønindkomst der er 23% højere end de midlertidigt ansatte kvinders.

Løngabet er til dels et udtryk for, at mænd og kvinder gennemsnitligt set er forskellige på en række nøgleparametre, der er centrale for en arbejders lønudvikling. Disse nøgleparametre indeholder bl.a. arbejdstimer, branche, uddannelseretning, civilstatus, antallet af børn osv. (se afsnit 4.1 for en liste over alle faktorer, der tages højde for). Justeres der for disse gennemsnitlige forskelligheder blandt mænd og kvinder, er løngabet 34.485 kr. Således kan ca. 11%-point af løngabet forklares ved målbare forhold. Fortolkningsmæssigt skal den justerede lønindkomst forstås på den måde, at hvis de kvindelige midlertidigt ansatte lignede de mandlige midlertidigt ansatte på alle målbare parameter (afsnit 4.1), så vil man forvente, at de vil have en gennemsnitlig årlig lønindkomst på 314.108 kr.

Figur 4: Lønindkomstforskel mellem mænd og kvinder blandt midlertidigt ansatte

Note: N = 379, Bemærk at det observeret løngab ved aritmetiske gennemsnitsslønninger også er på 20%.

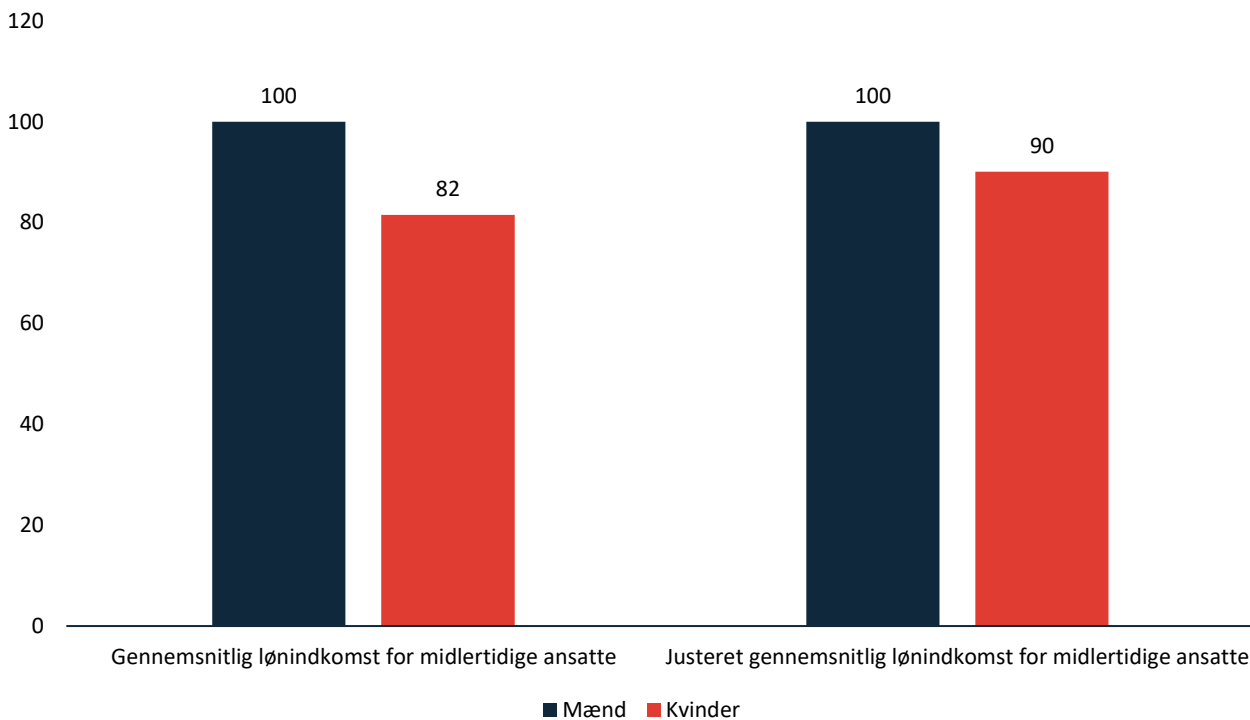
Det tilbageværende løngab mellem mænd og kvinder på 34.485 kr. (10%) betegnes som en uforklaret lønforskel. Med uforklaret lønforskel menes der, at analysen ikke statistisk kan forklare at mænd og kvinder med samme karakteristika aflønnes forskelligt. Denne uforklarede lønforskel kan tilskrives bevidst eller ubevidst forskelsbehandling i aflønninger på baggrund af køn, eller at der er uobserverede forhold, som analysen ikke har taget højde for.

Begrebsafklaring: Forklaret og uforklaret lønforskel

I analysen beregnes det hvor stor en andel af lønforskellen mellem mænd og kvinder, det kan tilskrives at de; (1) gennemsnitligt set træffer forskellige valg på målbare forhold, der giver anledning til forskellig løn (forklaret lønforskel), og (2) gennemsnitligt bliver aflønnet forskelligt under samme målbare forhold (uforklaret lønforskel). F.eks. kan en stor del af kønsforskellen i lønninger forklares ved at kvinder i højere grad er på deltid end mænd, men selv når der tages højde for bl.a. dette, så består en forskel i lønninger, som ikke kan forklares med data. Denne uforklarede lønforskel kan tilskrives bevidst eller ubevidst forskelsbehandling pga. køn, eller at analysen ikke har inkluderet alle relevante forhold til at analysere løn.

I de ovenstående statistikker udtrykkes løngabet med udgangspunkt i kvindernes lønninger. Alternativt kan løngabet anskues fra mændenes perspektiv i nedenstående figur. I denne analyse findes det at kvindelige midlertidigt ansatte i gennemsnit får en årlig løn der udgør 82% af mændenes. 8%-point af løngabet set fra mændenes perspektiv kan midlertidig tilskrives baggrundsfaktorer, mens de resterende 10%-point ikke kan forklares med observerbare karakteristika.

Figur 5: Indeksret lønindkomstforskel mellem mænd og kvinder blandt midlertidigt ansatte

Note: N = 379.

Se appendiks 4.2.3 for en opgørelse af lønforskellen mellem unge midlertidigt ansatte mænd og kvinder (alderen 17-34).

4. Appendiks

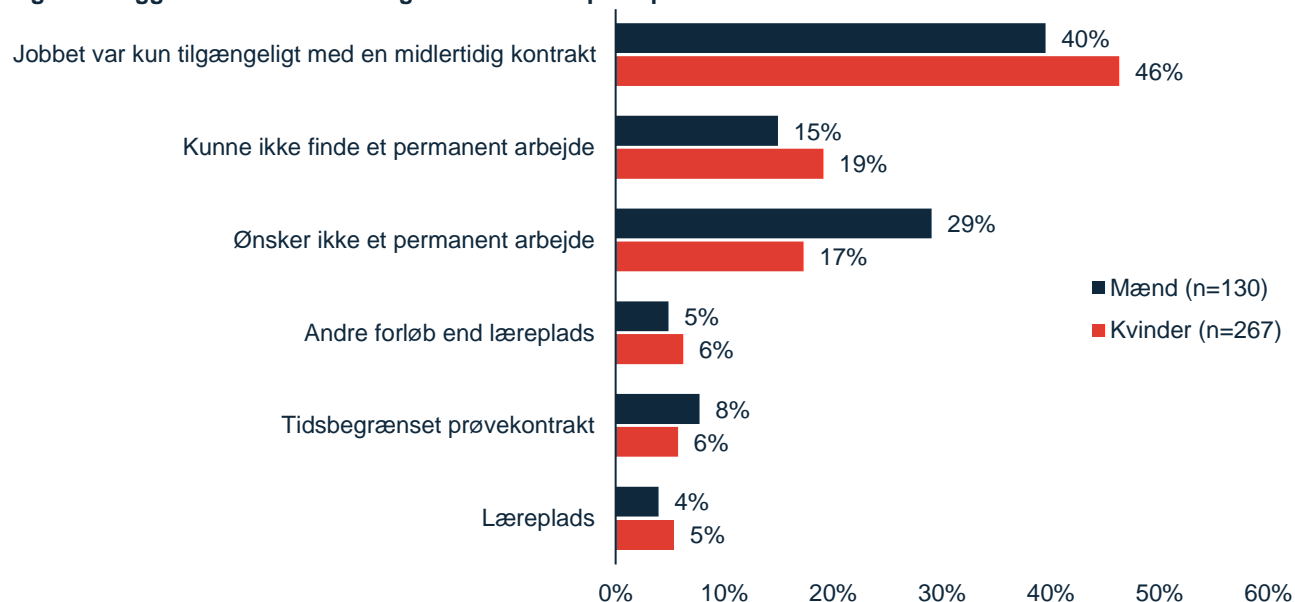
4.1 Kontrolvariable

I Oaxaca-Blinder dekompositionen af den årlige løn/indkomst bliver der justeret for: (1) antallet af børn, (2) arbejdstimer, (3) om man har fået et barn inden for seneste år, (4) alder, (5) erhvervs erfaring, (6) brutto ledighed, (7) civilstatus, (8) kommune, (9) ledelsesansvar, (10) branche, (11) uddannelsesbaggrund, (12) sektor: offentlig/privat

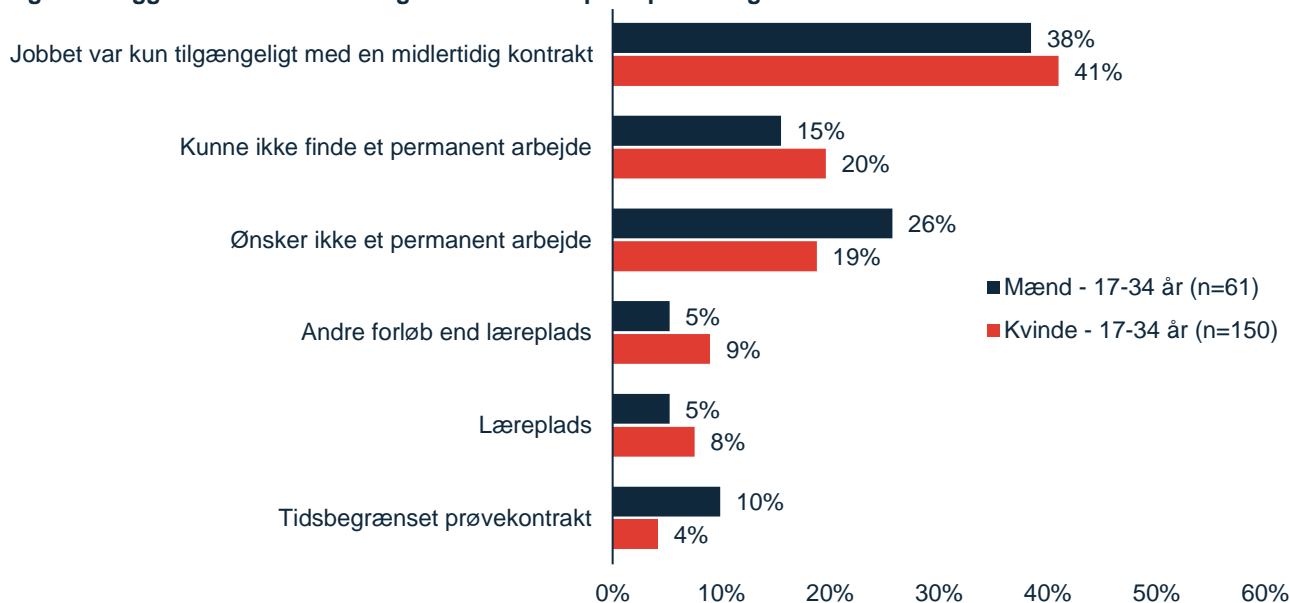
4.2 Midlertidigt ansatte:

4.2.1 Baggrunden for midlertidig ansættelse

Figur 6: Baggrunden for midlertidig ansættelse – opdelt på køn

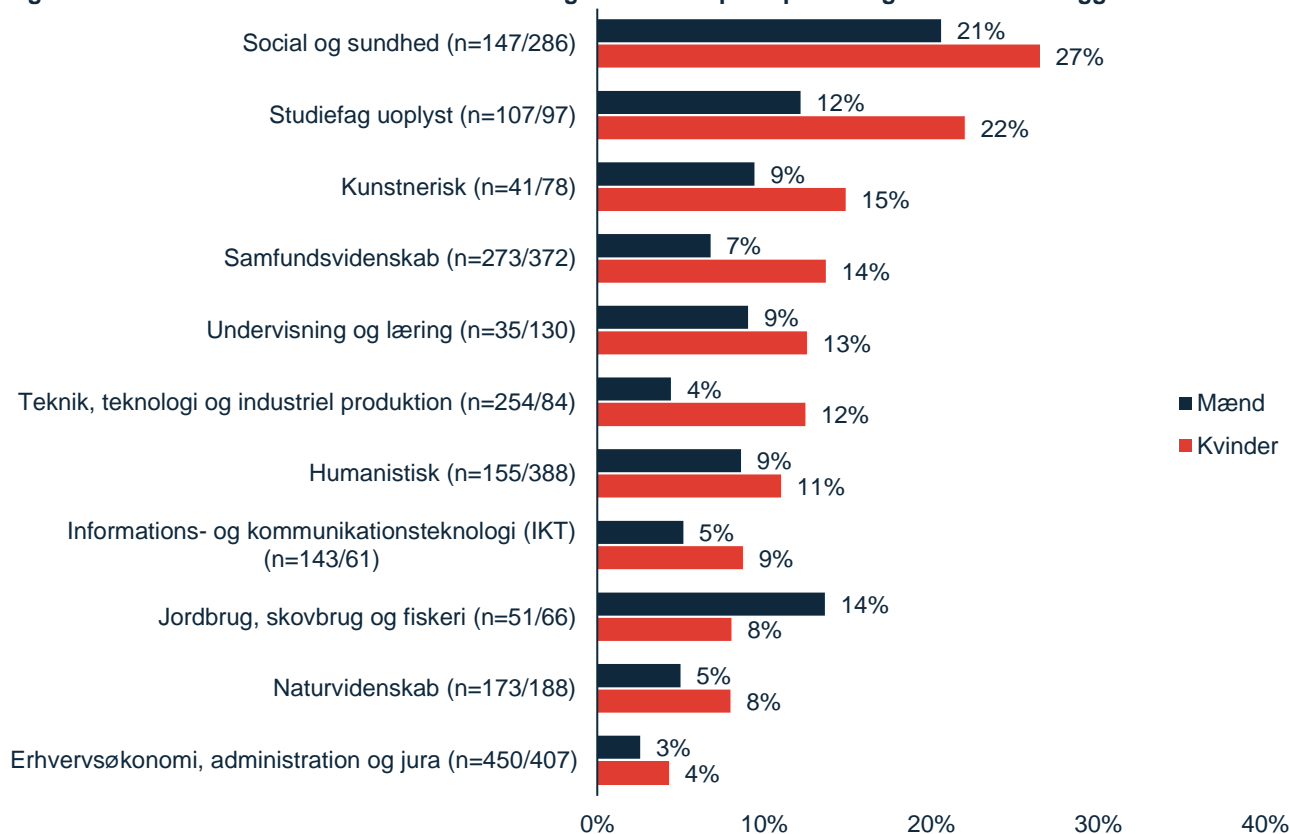

Figur 7: Baggrunden for midlertidig ansættelse – opdelt på køn og alder

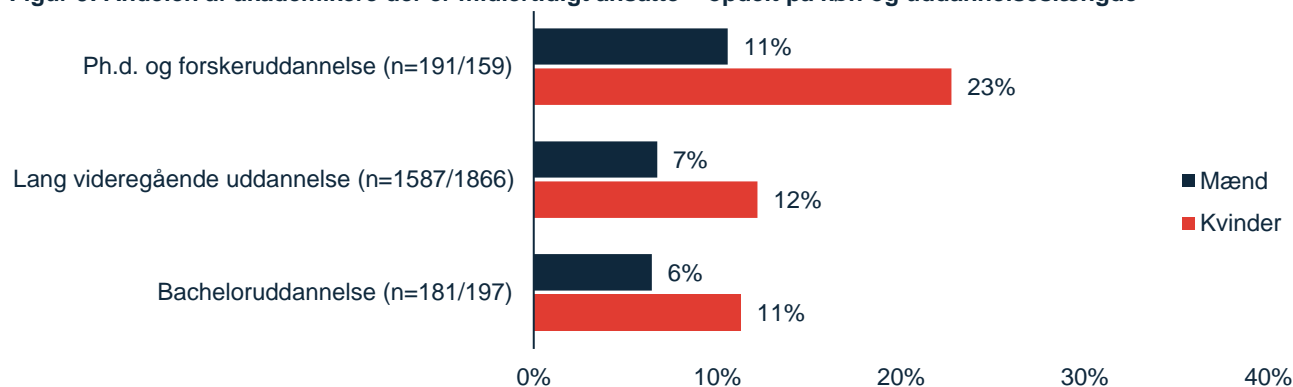
4.2.2 Branche og uddannelsesbaggrund

Figur 8: Andelen af akademikere der er midlertidigt ansatte – opdelt på køn og uddannelsesbaggrund

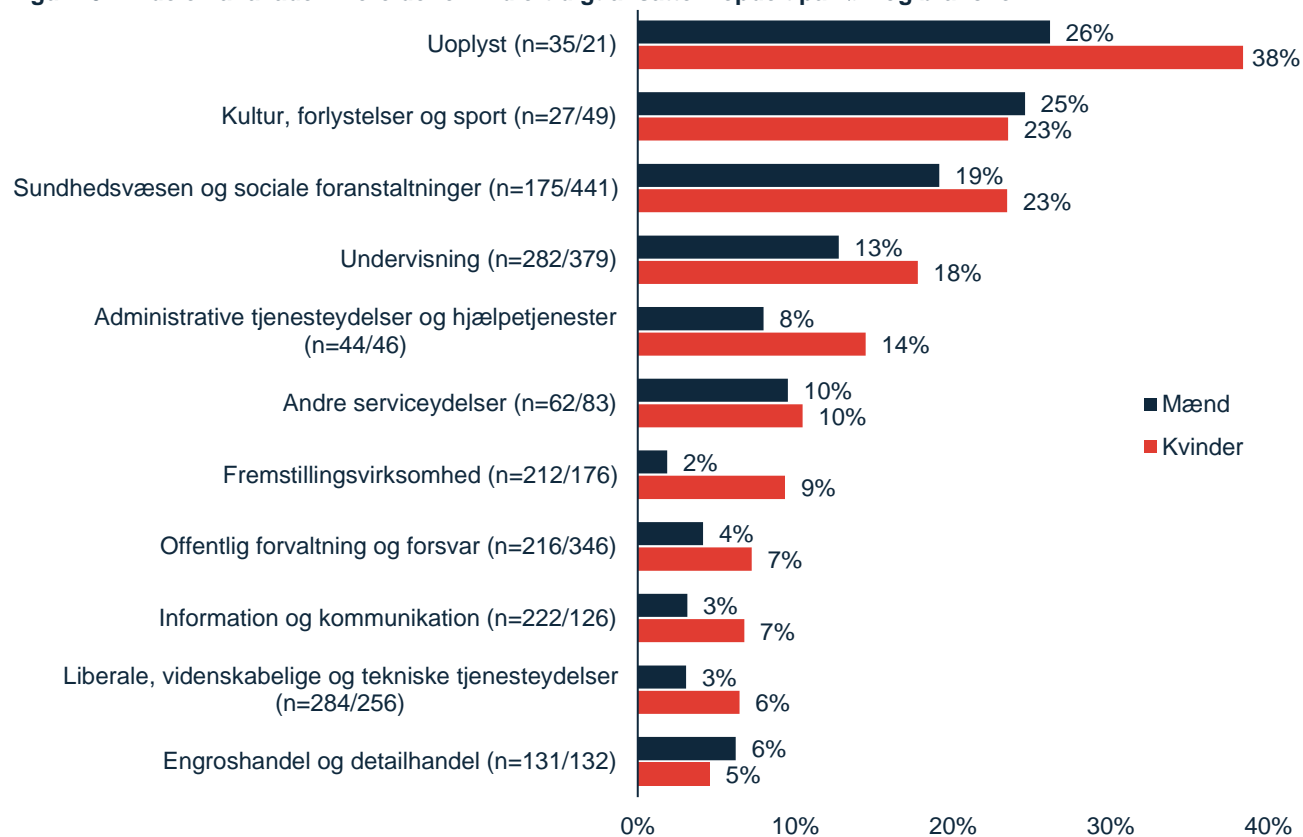
Note: For en forståelse af hvilke typer af uddannelser kategorierne på grafen dækker over henvises der til dokumentation på [DST-hjemmeside](#). Tryk på *varianter*, og vælg herefter "DISCED-15, Fagområde, afsluttede uddannelser, ...". Antallet (n=xx/yy) er opgjort sådan at det første tal (xx) er en summering af mænd og det andet tal (yy) er en summering af kvinder.

Figur 9: Andelen af akademikere der er midlertidigt ansatte – opdelt på køn og uddannelseslængde

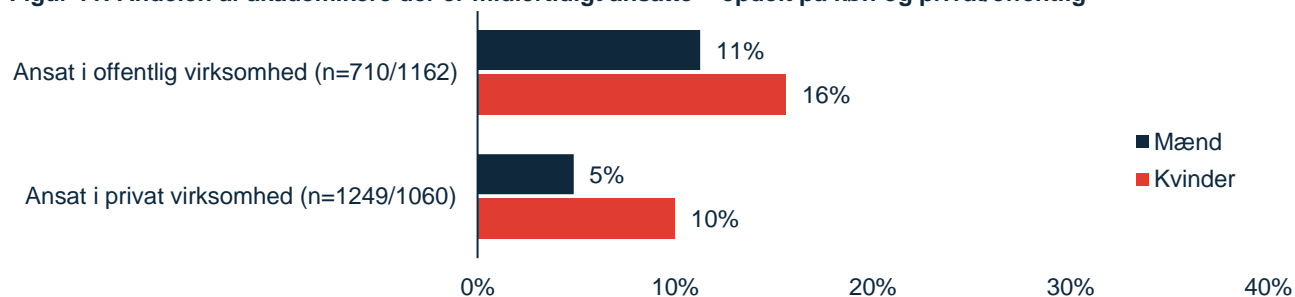
Antallet (n=xx/yy) er opgjort sådan at det første tal (xx) er en summering af mænd og det andet tal (yy) er en summering af kvinder.

Figur 10: Andelen af akademikere der er midlertidigt ansatte – opdelt på køn og branche

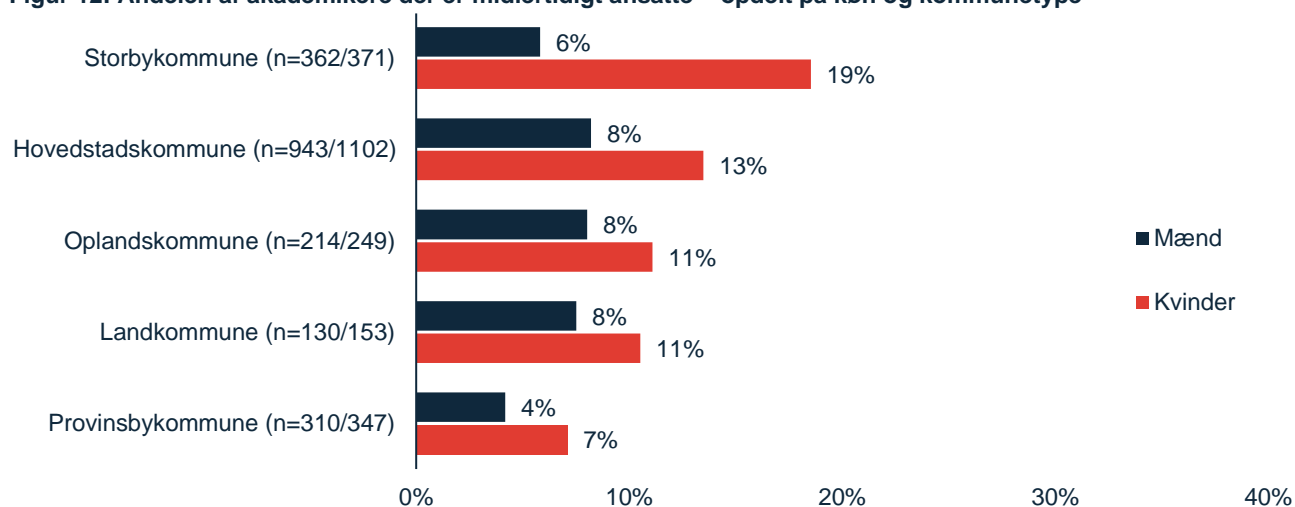
Note: For en forståelse af hvilke typer af brancher kategorierne på grafen dækker over henvises der til dokumentation på [DST-hjemmeside](#). Tryk herefter på *Koder og kategorier*. Antallet (n=xx/yy) er opgjort sådan at det første tal (xx) er en summering af mænd og det andet tal (yy) er en summering af kvinder.

Figur 11: Andelen af akademikere der er midlertidigt ansatte – opdelt på køn og privat/offentlig

Antallet (n=xx/yy) er opgjort sådan at det første tal (xx) er en summering af mænd og det andet tal (yy) er en summering af kvinder.

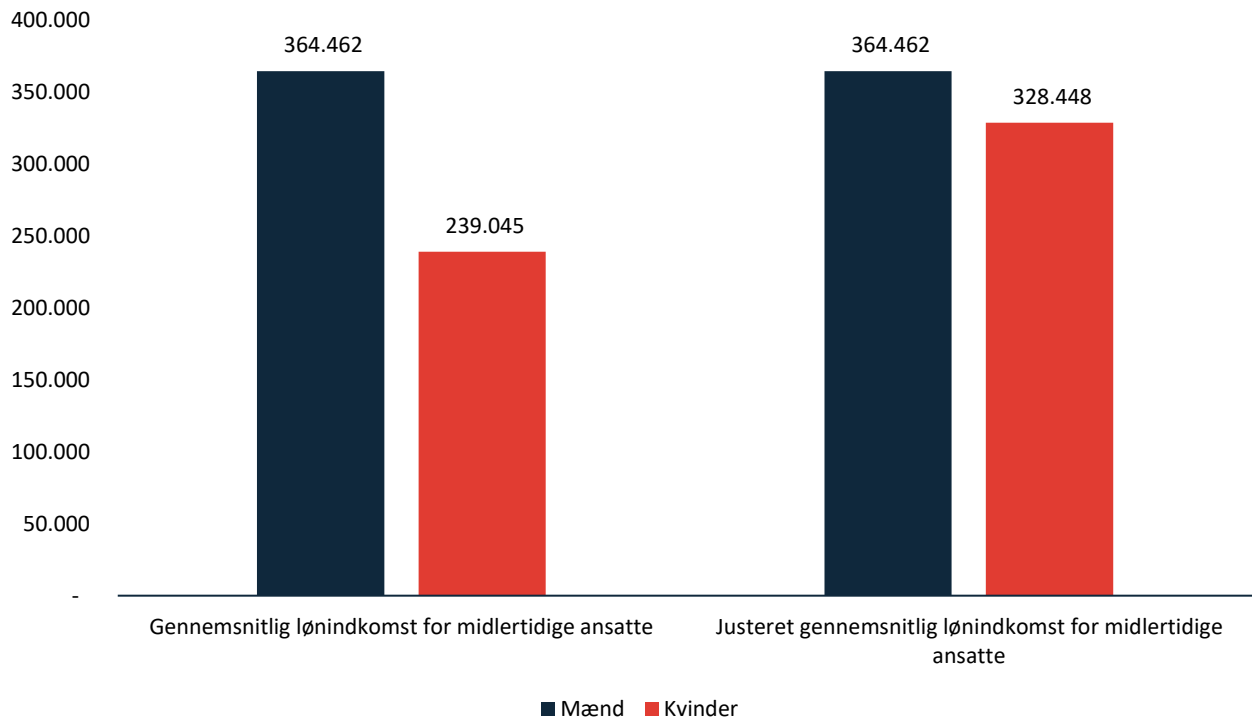
Figur 12: Andelen af akademikere der er midlertidigt ansatte – opdelt på køn og kommunetype

Antallet (n=xx/yy) er opgjort sådan at det første tal (xx) er en summering af mænd og det andet tal (yy) er en summering af kvinder.

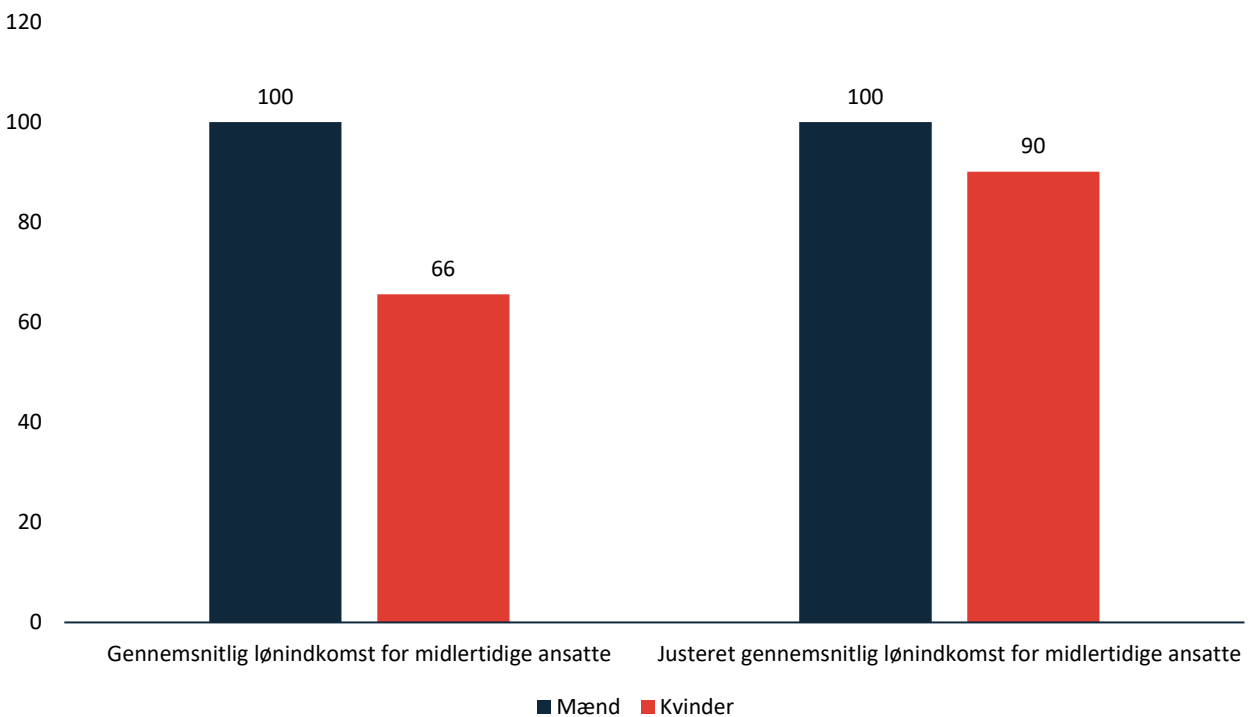
4.2.3 Lønfor­skel blandt unge midlertidigt ansatte

Figur 13: Lønindkomstfor­skel mellem mænd og kvinder i alderen 17-34 blandt midlertidigt ansatte

Note: N = 207. Bemærk at gennemsnitslønningerne er geometriske gennemsnit.

Figur 14: Indeks­eret lønindkomstfor­skel mellem mænd og kvinder i alderen 17-34 blandt midlertidigt ansatte

Note: N = 207.